

Etkinlikler - Voyvoda Caddesi Toplantıları 2004-2005

Bir Zamanlar Bakırköy...

Turgay Tuna

İstanbul'da, Surdiş'ında kalan önemli tarihi semtlerden biridir Bakırköy. Latinler "Yedinci" anlamına gelen "Septimum" adıyla, Bizanslılar da yine aynı anlama gelen "Hebdomon" adıyla tanımlamışlardır Marmara kıyısındaki bu antik yerleşimi. Ayasofya'nın önündeki ünlü zafer meydanı Augusteion'un, Yerebatan Sarnıcı tarafında kalan köşesinde, dört sütun üzerinde tetrapylon tipi bir anıt olarak yükselen ve bugün tek bir parçası kalmış olan bir Million taşı vardı. Sözünü ettiğimiz bu anıtsal taş Bizanslılar döneminde, Bizans'ın "0" noktası olarak kabul edilen yerd. Bütün uzaklık mesafeleri bu noktadan itibaren hesaplanır; Bizans'tan başka yerleşimlere uzanıp giden millerce yolun uzaklıkları buradan itibaren ölçülürdü. Reghion, Selanik, Dalmaçya'ya ve oradan Roma'ya kadar uzanan yolların mil uzaklıkları o taşta göre hesap edilirdi. O dönemlerde yollar Roma milıyla ölçülürdü, 1 Roma mili günümüzün 1480 metresine eşitti. Sözünü ettiğimiz bölge yedinci mil üzerinde yer aldığı için, "Hebdomon" adıyla tanımlanmıştı.

Erken Bizans döneminde, Bakırköy'ün bugünkü Yenimahalle taraflarında, Hebdomon'un merkezi yer alıyordu. 5. yüzyıldan itibaren burada bir hareketlilik başlamış. I. Justinianus döneminde bölge önem kazanmaya başlamıştır. Çünkü son Ayasofya Kilisesi'ni inşa ettiren ölümünden sonra azizlik mertebesine yükselmiş büyük imparator Justinianus, Bakırköy'de Hebdomon'da "zevk sarayı" anlamına gelen

"Jucundiaena" adıyla muazzam bir saray yaptırdı. (Bu sarayın günümüzdeki yeri, sahil yolunda Buhara Restaurant'ın olduğu yerdir.) Bugünkü İstanbul Caddesi üzerinde, Bakırköy Lisesi'nin hemen yanında SSK Çocuk Doğum ve Kadın Hastalıkları Hastanesi civarında da Ayios Ioannes Prodromos, yani Vaftizci Yahya'ya adanmış muazzam bir kilise vardır. Ünlü azizin kilisesinde omphalion adı verilen, bugün Ayasofya'da gördüğümüz, renkli mermer bloklardan oluşmuş kralların taç giyme yeri bulunuyordu. Dört ya da beş imparator bu kilisede taç giymişlerdir. Büyük olasılıkla, Topkapı Sarayı'nın Hazine Dairesi'ndeki Vaftizci Yahya'ya ait kafatası ve kolun orijini bu kiliseden gelmektedir. Çünkü eski kaynaklar, azizin kesik kafatası parçalarının ve de kolundan oluşan röliklerin bu kilisede bulundurulduğundan söz ederler. Daha sonra Arap akınları sırasında bu rölikler alınıp sur içinde kalan Psamatia'da (Samatya) bir başka kilisede korunma altına alındıkları bilinmektedir. Haçlılar geldiği zaman da bir başka rölikler bir başka kilisede saklanır. Ardından Osmanlı döneminde, Osmanlı sınırları içinde kalan Sırbistan'a, daha sonra Kıbrıs'a gider, sonunda da Topkapı Sarayı'na gelir. Aziz'e ait bu rölikler, Bizans döneminin Hebdomon'daki Ayios Ioannes Prodromos Kilisesi'ni ayrıcalıklı kılmıştır.

Bunun dışında, Osmanlıya taraflarına doğru. Veliefendi Hipodromu'nun olduğu yerde Bizans ordusunun muazzam bir Campus Martis, yani büyük bir talimgâh ve karargâh alanı vardı. Gene Bakırköy Bez Fabrikası'nın arka tarafında, bu talimgâh bütünü içinde yer alan, bugün hâlâ bazı duvarları ayakta kalmış bir Campus Tribunalis, yani mahkeme binası bulunuyordu. Biraz daha ileriye gittiğimizde de, Veliefendi Hipodromu'nun karşısında yer alan –maalesef son yıllarda yanına evler yapıldı– gene Justinianus dönemine ait, Bizans'tan günümüze kalmış Fil Damı adı verilen açık hava sarnıcı bulunuyordu. Aradan geçen yüzyıllar içinde, Bizans'ın son dönemlerinde Hebdomon, Makri Khora veya Makri Khori isimlerini aldı; Khora "kariye, köy" anlamına, Makro ya da Makri sözcükleri de "Uzun" anlamına gelmektedir.

Bu yapılar dışında (bugünkü Crowne Plaza Otel'i'nin bulunduğu yerde) yine ikinci bir saray bulunuyordu. Eski Bakırköylüler buradaki saray, sarnıç, hatta sütunlu bir yolun kalıntılarını çok iyi hatırlarlar.

İstanbul'da en çok göç alan yerlerden biri olan Bakırköy büyük bir değişim geçirdi, birçok şey yıkıldı ve hâlâ yıkılmaya da devam ediyor. Makriköy sahilini gösteren eski fotokartlarda, Eşref Şefik'lerin gelip çay, kahve içtikleri, balık yiyip rakı içtikleri balıkçı kahvehanesi görülür. 1928'li yıllardan sonra yol ve sokak adlarının isimleri değiştirilmiştir. Ama bazı eski isimler kalmıştır. Fransızların, III. Selim döneminde inşa ettikleri Baruthane-i Humayun'a ait binalardan birkaç tanesi günümüze kadar kalabilmiştir. Bu Baruthane'nin tarihinde birçok infilak olmuştur. En sonuncusu 1954 yılında vuku bulan patlamadır ve bu olayda iki üç asker şehit olmuş, paçavralar havaya uçmuş, depolanmış olan mühimmat infilak etmiştir. Bakırköy'ün İncirlik taraflarında mandıralar, tavuk çiftlikleri, üzüm bağları ve incirlikler vardı. Kadıköy üzümleri gibi, Bakırköy'ün çavuş üzümleri de oldukça ünlüydü. Seyrek de olsa, 1920'li yılların gazetelerinde Bakırköy İncirli Bağları'ndaki bazı tavuk çiftliklerinin tanıtıcı reklamları görülür.

Evangelist Yahya'ya, yani İncil yazarı İoannes'e atfedilmiş kilisenin yeri bugüne kadar tam olarak belirlenmemiştir. Eski Bakırköylülerin ve bilhassa Rumların kullandığı sözcükle "Kofa"nın yerinde şu anda zannediyorum Felek Restaurant var. Burası Bizans döneminde suların denize aktığı yerd. Eski Emraz-ı Akliye ve Asabiye Hastahanesi'nin, yani bugünkü Akıl Hastanesi'nin iç avlusunda erken Bizans dönemine ait bazı arkeolojik eserler mevcuttur.

Bakırköy'ü iki yanından su kuşatır. Bunlardan biri, geçen yüzyılda Osmanlı'nın ünlü mesire yerlerinden biri olan Veliefendi Çayırı'nın yanı başından geçen Çırpıcı Deresi, öteki de meşhur Kapadokyalı Aziz Ayios Mamas'a ithaf edilen Aya Mama Çayı'dır. Bu çayın hemen yanı başında ve bugünkü Ataköy 9 Mahallesi'nin bulunduğu yerde kalan Aziz Mamas'a atfedilen kutsal ayazmadan su almak için, eskiden azizin kutsal gününde Bakırköy Rumları Baruthane Müdürlüğü'nden izin alırlar, faytonlarla gelip dualar ederler, su içer, su alıp götürürlerdi. II. Teodisius'un Bakırköy'de, Hebdomon'da diktirmiş olduğu anıtsal bir sütunun yazılı kaidesi, günümüzde Ayasofya Müzesi'nin ön bahçesinde sergilenmektedir. Bu sütun, bir zamanlar Arkeoloji Müzesi'nde uzun yıllar çalışmış olan meşhur "Müzeci" Bekir Bey'in arsasında bulunmuştur. daha sonra üzerine yazlık sinema yapılmıştır. Arsanın bir bölümü üzerinde yer alan bir apartmanda Bekir Bey'in torunu halen oturmaktadır. Aileden aldığımız bilgilere göre Bekir Bey bu işe çok önem vermiş ve sütun zarar görmesin diye tekrar toprak altına gömdürmüştür. Söz konusu sütun, bugün hâlâ evin arka bahçesinde toprak altında bulunmaktadı. Yenimahalle'deki Campus Tribunalis, mahkeme binasının duvarları küçük tuğlalarla örülmüştür. Bu duvarların arasında, bir dönem oto elektrik tamirhanesi olarak kullanılmış olan bu Bizans yapısı birkaç yıl önce maalesef arsanın yeni sahipleri tarafından yıkılmıştır. 1940'lı yıllarda, Campus Tribunalis duvarlarının bitişiğinde yer alan lojmanlar inşa edilirken, burada muhteşem bir Bizans defnesi bulunmuştur. Hebdomon Hazinesi olarak adlandırılan defneye ait altın sikkeler bugün İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin Nüvizmatik Bölümü'ndedir. Bakırköy'de çeşitli yerlerde dağınık olarak sütunlar ve sütun başlıkları görülebilir. Sahil yolunda yeni kurulan Göz Hastanesi'nin aşağısındaki çay bahçesinin avlusundaki kazılarda, yine Domuzdamı Mahallesi'ndeki bir evin bahçesinde çeşitli parçalar gün ışığına çıkartılmıştır. Evin sahibi, evin yaptırıldığı yıllarda, toprak altında kalmış bir sarnıçla, sütunlar bulunduğunu anlatmaktadır.

Zuhurat Baba'nın Osmanlı mı yoksa Bizanslı mı, yani Müslüman ya da Hıristiyan mı olduğu bilinmemektedir. Fatih Sultan Mehmet ordusu ile gelip bugünkü Ataköy 3. Kısım Mahallesi'nin bulunduğu yerde otağ kurduğunda, efsaneye göre çerilerin arasında ak sakallı bir dede zuhurat etmiş ve susuzluktan kırılan ordunun kumandanlarına şöyle demiş: "Beni hünkârınıza götürün." Padişahın karşısında da, "Devletlim, burada değil bir orduya birkaç orduya yetecek su vardır" demiş ve bugünkü Zuhurat Baba türbesinin bulunduğu yerdeki çalılıklar arasındaki saklı bir kuyuyu göstermiş. Suyun yerini gösterdikten sonra da hemen orada terk-i dünya etmiş. Kuyunun hemen yanı başına bir yere gömmüşler "babayı". Zuhurat Baba Caddesi'nin girişinde, geçmiş yıllarda Bakırköy Belediyesi tarafından çok güzel bir heykeli yapıldı Zuhurat Baba'nın. Eskiden, çocukluk yıllarımızda ortası delikli 2.5 kuruşluk paralar mum artıkları üzerine yapıştırılarak Zuhurat Baba'dan dilek dilenirdi. Para muma yapışır, düşmeden kalırsa dileğin tutacağına inanılırdı. Bugün de cuma günleri İstanbul'un her bir yerinden gelerek dilek tutan, horoz kesen ve dua eden binlerce insan Zuhurat Baba'nın Türbesi'ni ziyaret etmektedir.

Baruthane-i Hümayun'un bir dönem başında bulunmuş ve Osmanlı Devleti nezdinde büyük yararlıklar göstermiş olan Ohannes Dadyan Bey'e Sultan Abdülmecid tarafından Yeşilköy'deki arazilerin büyük bir kısmı armağan olarak verilmiştir. Dadyanlar büyük yararlılıkları olmuş bir ailedir ve Zeytinburnu Ağır Silah Fabrikası'ndan Baruthane'ye kadar birçok devlet kurumu bu ailenin fertleri tarafından idare edilmiştir; Ohannes Dadyan Bey kendisini iyi bir mühendis olarak yetiştirmiştir. İngiltere'den de çağrılmış, ancak, "Vatanımdan ayrılamam" diyerek İngilizler'in teklifini geri çevirmiştir. Dadyanlar, Yeşilköy'deki Rum Kilisesi'nden Latin mezarlığına pek çok yeri öteki cemaatlere hibe etmişlerdir. Bugün Bakırköy'de Ebüzziya Caddesi'nde Dadyanlar'ın inşa ettirmiş oldukları yapılardan Surp Asdvadzadzin Kilisesi ile Dadyan Okulu bulunmaktadır. Günümüzde Ataköy'de sahil yolu kesiminde kalan C Motelleri'nin civarında II. Mahmud döneminde yapılmış, II. Mahmud'un gelip kahvesini yudumladığı Hünkâr Köşkü hâlâ ayakta durmaktadır. Bu köşkten başka Baruthane'den günümüze kalan bir başka yer de, Crowne Plaza Oteli'nin bahçesinde, eskiden cephanenin saklandığı yeraltı tünelleridir. Günümüzün ünlü ressamlarından Bakırköylü Muhsin Kut'un dedesi Halit Hakkı Bakır Bey, soyadını Bakırköy'den almıştır. Kendisi Türkiye'ye ilk defa çok renkli klişeyi getiren kişidir. Bugün, Ebüzziya Caddesi üzerinde, yerinde Bakır Apartmanı'nın yükseldiği evi bir zamanlar Hoca Ali Rıza'dan Cenap Şehabettin'e birçok ünlünün gelip gittiği bir yerdir. Eşi Münevver Hanım tam bir Osmanlı kadınıdır. Yine bir zamanlar Sultanahmet Sağlık Müzesi'nde yer alan mulajları yapanın Halit Hakkı Bey olduğu tarafımızdan yapılan araştırmalarla ortaya çıkartılmıştır. O zamanlar bizde mulaj yapan sanatçılar yoktu, Bilhassa tıp gibi bilimsel etüdlerde kullanılan mulaj örnekleri Fransa'dan satın alınıp getiriliyordu. Ziya Gökalp öldüğünde, Halit Hakkı Bey valilikten çağrılmış, kendisinden ünlü sairin yüz maskının alınması ve bir büstünün yapılması istenmiştir. Dünyada en uzun yaşamış kişi olarak bilinen Zaro Ağa öldüğünde de onun yüz kalıbını alan kişi Halit Hakkı Bey'dir. Bugün ressam Muhsin Kut'un koleksiyonunda yer alan bu mulaj üzerinde Zaro Ağa'nın sakalları bile gerçekmiş gibi durmaktadır. Halit Hakkı Bey'in hazırlamış olduğu ilk renkli klişeler arasında Hoca Ali Rıza'nın resimlerini konu alan kartpostallar da bulunmaktadır.

1703'te, III. Ahmed döneminde Şeyhülislamlık yapmış Veliyüddin Efendi (ö. 1768) bugünkü Veliefendi Hipodromu'nun bulunduğu yer ve çevresindeki toprakların sahibiydi. Bizde disiplinli at yarışlarını ilk defa İzmir'de İngilizlerle birlikte bazı Levanten müteşebbisler başlatmışlardır. İstanbul'da Sipahi Ocağı'nın hemen kurulmasından sonra, 1910'lu yıllarda, Enver Paşa'nın himayesi altında düzenli olarak disiplinli at yarışları yapılmaya başlanır.

1909 Yılına ait bir kartpostal, Resneli Niyazi Bey' in komutası altındaki gönüllülerden kurulmuş, Selanik'ten gelen Ohri taburunu Makri Köy'den geçerken gösterir. Önce Ayastefanos'ta karargâh kurulup kalınmış, daha sonra da İstanbul'a doğru yürünmüştür. Resneli Niyazi Bey, İstanbul'a geçmeden önce Makriköy'e gelip İncirli Bağları'nda kamp kurmuş, bugün, İncirli Caddesi üzerinde hâlâ var olan, kardeşi İhsan Bey'in evinde kalmış ve kardeşine iki armağan sunmuştur. Hediyelerden biri, Paris'li bir kuyumcu tarafından yapılmış, köstekli bir saati andıran içinde Resneli Niyazi Bey'in fotoğrafının yer aldığı altın bir kutu, diğeri de üzerinde "Ya Vatan Ya İstiklâl" yazılı ipek bir mendildir.

Akıl Hastanesi'ne dönüştürülmesinden çok daha önce Sultan Reşad tarafından Reşadiye Süvari Kışlası olarak yaptırılmış olan karargâh binaları, o dönemde dikilmiş Çam ağaçlarıyla, yine o dönemde askerlerin ibadet gereksinimi için inşa edilmiş cami günümüze kadar gelebilmiştir. Yalnızca caminin minaresi eski orijinal minaresi değildir. Bakırköy'deki anılması gereken ünlü yapılardan biri de Ebüzziya'ların köşküdür. Bu köşk 1940'lı yıllarda yıkılıp gitmiştir. Ve maalesef, Ebüzziya ailesinin Bakırköy Mezarlığı'ndaki mezarları da, bundan kırk yıl kadar önce yapılan yol genişletme çalışmaları sırasında kayıplara karışmıştır.

Şehir Mektupları 'ndan tutun da belediye dergilerindeki makalelerine kadar Bakırköy'den sık sık söz etmiş olan Ahmet Rasim bir dönem Bakırköy Yenimahalle'de oturmuştur. Bir gün, gün batımında, Miltiyadis'in gazinosunda meşhur "Sakın geç kalma erken gel" şarkısının sözlerini yazmıştır, yanında kendisiyle birlikte demlenen büyük dostu Kemani Tatyos Efendi'de kemanının telleri üzerinde dolaştırdığı arşesiyle bu unutulmayan şarkının bestesini yapmıştır. Bu ünlü şarkının besteleniş öyküsü, Bakırköy tarihinin unutulmayan olayları arasında yer alır. Yazar, bir gün bir yerlerde sabahlamış, Yedikule'den bir fayton tutup evine gelmiştir. Tabii ki kendisini çok seven eşi sabaha kadar onu beklemiştir. Artık o gece, beyinin dışarı çıkmayacağını düşünen kadıncağız güzel yemekler yapmış dört dörtlük bir sofraya hazırlamıştır. Ama, Ahmet Rasim bu... Uyanıp banyo aldıktan sonra giyinir ve evden ayrılır. Kadıncağız çok üzülür ve kapıdan çıkarken Ahmet Rasim'e, "Bey, aman sakın geç kalma da erken gel" der. Meşhur Tamburacı Osman Pehlivan ve Kemani Tatyos Efendi ile Miltiyadis'in gazinosunda buluşurlar. Gün batımıdır, Tatyos Efendi, kemanını tıngırdatmaya başlar. Ahmet Rasim de müziğe kulak vererek, bir yandan da belki eşini düşünerek "Sakın geç kalma, erken gel" güftesini dudaklarının arasında mırıldanmaya başlar. İşte, bu ünlü şarkı da böylece ortaya çıkmış olur. Tamburacı Osman Pehlivan'ın adı, bugün Zuhurat Baba Mahallesi'nde bir sokağa verilmiştir. Bakırköy'ün ünlü doktorları arasında yer alan Nazareyan Efendi, sarayda da doktorluk yapmış bir hekimdir.

Eskiden eczaneler Türklerden ziyade daha çok Rum ve Ermeniler tarafından işletilirdi ve aynı zamanda laboratuvar işleri de haftanın belirli bir gününde eczanelerde yapılırdı. İstanbul Caddesi üzerinde yer alan Bakırköy'ün ünlü eczanelerinden biri de Stepan Terziyan Bey'in eczanesiydi. Paris'te tahsil görmüş Haralambidis Efendi ise Kalfapulos Eczanesi'ni işletirdi. Şanlı Asker Sokak'taki meşhur Lokantacı Ali Efendi ünlü Bakırköylülerden biridir. Yüzyılın başlarında Sirkeci Ebusuud Caddesi üzerinde işletmiş olduğu lokanta, döneminin ünlü lokantalarından biridir. İttihat ve Terakkiciler burada yemek yer, sık sık burada toplanırlarmış. Lokantadan kalan bir iki mönü, bugün lokanta sahibinin torunundadır. Mönüde portakallı ördek, kremalı elma tatlısı gibi özel yemekler yer alır. Atatürk Bursa'ya geldiği zaman, İstanbul lokantacıları adına Ali Bey Bursa'ya gitmiş ve burada Atatürk'e verilen ziyafet organizasyonunu gerçekleştirmiştir. Ama asıl önemlisi, Ali Bey bir sinema meraklısıdır ve yine Ebusuud Caddesi üzerinde bir birahane salonunu satın alarak sinema salonuna dönüştürmüştür. Dönem henüz sessiz filmlerin dönemidir ve bu sinemada makinist olarak İstanbul Erkek İdadisi teknisyenlerinden, sözde ilk Türk filmi çekmiş olan Fuat Uzkınay çalışmıştır.

Çiroz Ali, Reşat Ekrem Koçu'nun da yazdığı son ünlü tulumbacılardandır ve çok sevilen bir gençtir. Dayısı ile yengesi Makriköy'de otururlar; zatürreye tutulur hasta düşer, tedavi görmek için dayısının evine gelir fakat iyileşemez, burada ölür. İstanbul'un bütün tulumbacılarına haber salınır, 300-400 kadar tulumbaçı koşarak Bakırköy'e gelir; Çiroz Ali'nin ölü bedenini yıkar, kefenlerler, tabutunu omuzlar üzerinde Eyüp'e kadar koşarak götürürler. Orada defnedilir.

Bakırköy Kartaltepe Filiz Sokak'tan bir hanımla evlenen, I. ulusal mimarimizin kurucusu Vedat Tek'in sağ kolu Kemalettin Bey, Bostancı, Bebek ve Yeşilköy'deki Mecidiye Cami'leri gibi, Bakırköy Amine Hatun Camisi'nin de mimarıdır. 4. Vakıf Han'dan Laleli'deki Tayyare Apartmanları'na, Fatih Haziresi'ndeki Plevne kahramanı Osman Paşa'nın türbesinden, Bakırköy'deki Elektrik İdaresi Binası'na kadar pek çok eserde imzası vardır.

Domuzdamı Mahallesi tarafında, yüzyılın başlarına tarihlenen bir iki bahçe duvarı dışında, eskilerden günümüze hemen hiçbir şey kalmamıştır. Bir zamanlar İstanbul ve İstasyon Caddeleri'nin kesiştiği noktada yer alan "Meşhur Tırşucu Şükrü"nın olduğu yerde, yüzyılın başlarında çok güzel şarap ve rakı satan bir Rum'un dükkânı vardı. O dönemin ünlü rakılarından biri olan Efe Rakısı, Bakırköy'de imal ediliyordu..

17. Yüzyılda yapılmış olan Bakırköy Çarşısı Camisi Abdülaziz ve Reşad dönemlerinde restore edilmiştir. Minaresi, günümüze kalmış en eski kısımdır. 1920'li, 30'lu yıllarda, İstanbul Caddesi üzerindeki Bakırköy telefon santralının hemen arkasında Fransız Katolik rahiplerin yüzyılın başlarında yaptırmış oldukları Notre Dame de Rosaire Fransız Okulu yer almaktaydı.. Müslüman, Ermeni, Levanten ve Rum çocukların birlikte okudukları okul, daha sonra Bezazyan Ermeni Okulu olarak kullanılmış, 1930'lu yıllardan sonra da Bakırköy Halk Evi'ne dönüştürülen bina yakın dönemlerde Ağır Ceza Mahkemesi olarak kullanılmış ardından da Bakırköylü Sanatçılar Derneği'ne verilmiştir. Bu binadan, yani eski Halk Evi'nden Sururi'ler, Kenan Büke, Münir Özkul, Sırrı Gültekin, Kenan Pars, Üstün Asutay, Cihad Tamer gibi ünlü tiyatro ve sinema sanatçıları yetişmiştir. Hatboyu Caddesi üzerindeki Taş Mektep, Fransız asıllı meşhur banker ve şehircilik uzmanı Kont Alléon tarafından malikâne olarak yaptırılır. Kont Alléon, kış aylarında, Beyoğlu'nda (bugün Yeni Melek Sineması'nın bulunduğu Alléon Sokak'ta) oturur, yazları da Bakırköy'e gelip bu görkemli binada oturmuş. Binanın ve binanın karşısında demiryolu hattı üzerinde yaptırmış olduğu Taş Köprü'nün tuğla ve kiremitlerini Marsilya'dan gemiyle getirtir. Taş Köprü'yü demiryolu'nun öteki tarafına geçilsin diye yaptırmıştır. Maalesef bu güzel köprü, bir dönem Bakırköy'de belediye başkanlığı yapmış olan Naci Ekşi zamanında dinamitlenerek ortadan kaldırılmıştır.

Bir zamanlar Bakırköy'ün Rum Kültür Kulübü tiyatrodan müziğe; spordan kütüphaneye çeşitli etkinliklerde bulunan önemli bir kulüptü. Bakırköy'ün en eski fotoğrafanelerinden Mihran'ın işlettiği Hilal Fotoğrafhanesi, dededen toruna geçerek 1920'lerden 1960'ların başlarına dek varlığını devam ettirmiştir. Sahilde, Balıkhanesinin hemen arkasında yer alan Bakırköy Sosyal Kulübü'nün başında, eski Bakırköylülere Raif Onger bulunuyordu. Beyoğlu'nda otel işleten Novhotni'lerin yazlık köşklere bugün Gelik Restaurant olmuştur ve maalesef içler acısı bir haldedir.

1919-1923 İstanbul'un İşgali döneminde Fransız ordusunun büyük bir kısmı Bakırköy'de karargâh kurmuş, Reşadiye Kışlası ve Baruthane tesislerine yerleşmiştir. O dönemde Fransız askerlerinin inşa ettirmiş oldukları karakol binalarından biri, bugün Şükran Çiftliği Caddesi üzerinde Zirai Donatım Şubesi olarak kullanılmaktadır. Fransızlar karargâh merkezi olarak bugünkü Crowne Plaza ve Holiday Inn otellerinin bulunduğu yerdeki baruthane müdürlüğü binalarını kullanmışlardır. O dönemde inşa etmiş oldukları yapılardan biri günümüze dek gelmiştir. Bakırköy'de yerleşmiş Fransız ordusunun büyük bir kısmı Zua vlar'dan (Senegalli, Çatlı, Cezayirli, Faslı) meydana geliyordu.. Fransız Bandosu, Rum Kulübü'nde konserler vermiştir. Ebuzziya Caddesi üzerindeki Rum Kültür Kulübü binası yıllar sonra Bakır Sineması olarak Bakırköylülere hizmet vermiştir.

Galatasaray Futbol takımı, Fransız Karargâhı'nın Futbol Takımı ile 1920-21 yıllarında beş maç yapar. Beş maçta bir beraberlik, dört de galibiyet elde edilmiştir. Fenerbahçe İngilizlerle Kadıköy'de oynarken, Galatasaray da Bakırköy'de oynar. Bu maçlar düşman çizmeleri altında ezilen İstanbullular için bir tür "vatan, millet, Sakarya" maçlarıdır. " maçlarıdır .

Yüzyılın başlarında Dantelacı Sokak'ta oturan ünlü tiyatro sanatçısı Helena Halkusı, daha sonra Atina'ya gidip yerleşmiş ve orada devlet sanatçılığına kadar yükselmiştir. Uzun yıllar, Atina'da "İstanbul, Sevgilim" adlı aynı oyunu büyük bir başarıyla oynar. Yenimahalle Karakolu'nun ünlü polislerinden Sefer Gültekin Bey, Bakırköy'den yetişmiş meşhur sinemacı Sırrı Gültekin'in dedesidir. 1922 yılında Manisa'ya ilk giren süvari birliğinin kumandanı Nazım Erten Paşa'nın ailesi eski Bakırköylüdür Eski Karma Ortaokulun, yani bugün Tark Akan'ın işletmekte olduğu özel okulun arkasındaki sokakta oturmuştur. Atatürk'ü bir dönem Trablusgarp'ta tedavi eden ve bugün Bakırköy Mezarlığı'nda yatan Habib Şekip Bey'in evi sahilde yer alan ünlü köşklere biriydi. Miço Rahçapulos, uzun yıllar Sakızağacı Mahallesi'nin muhtarlığını yapmıştır; kızı Nelly Rahçapulos hâlâ Atina ve İstanbul arasında gider gelir. Miço Rahçapulos , 1920'li yıllarda bir dönem arabası ile Bakırköylülere içme suyu taşıyıp satmıştır. Bakırköy'ün renkli ve sevilen kişiliklerinden biri olmuştur.

Fehmi Vural, Çankaya'da Atatürk'ün koruma memurluğunu yapmıştır. Bir gün Atatürk, Çankaya'da ziyarete gelmiş arkadaşlarından biri ile sohbet ederken "Bak şimdi ne yapacağım" der ve tabancasını çekerek pencereden ateş eder. Tabanca sesini duyan Fehmi Vural, büyük bir güç ve hamleyle kendini kapıya doğru atarak, omzunu sakatlayacak derecede abanır ve kapıyı kırıp Atatürk'ün yanına gelir. Atatürk kendisini çok sevmiştir. Daha sonraki yıllarda Fehmi Vural İstanbul Polis Müdürü olur. Bir dönem Mardin mebusluğu da yapmıştır. En son hanımı hayattaydı ve Bakırköy Gençler Caddesi üzerindeki evlerinde otururdu.

Bakırköy Elektrik İdaresi'nin müdürü ünlü aktör Kenan Büke'nin babası Mehmet Ali Bey'dir. Elektrik İdaresi ilk dönemlerde istasyona yakın bir yerdeyken, sonradan İstanbul Caddesi üzerindeki binasına geçmiştir. Bu güzel yapı, Mimar Kemalettin Bey'in eseridir. 1 Temmuz 1938'de Nafia Vekaleti'ne geçer çünkü daha önceki dönemlerde elektrik şirketi Belçikalılar tarafından işletilmiştir. Belçikalı şirket müdürünün evi Taksim'deki Atatürk Kültür Merkezi binasının olduğu yerde imiş. Elektrik İdaresi'nin arkasında Yesari Asım Arsoy'un da bir ara oturmuş olduğu ev yer almıştır. Yine aynı sokakta Kavukyanların oturduğu ev, Atatürk tarafından kız kardeşi Makbule Hanım için alınmak istenmiştir.

Mazhar Osman Usman, Bakırköy Emrazi Asabiye ve Akliye Hastanesi'ni hastalarla beraber kurmuştur. İç bahçede, hastalar kısmında, Bakırköylü ünlü sanatçı heykeltıraş ve ressam Kemal Künmat'ın betondan yapmış olduğu çok güzel bir heykeli yer almaktadır. Çok az resim yapmış bir ressamdır, ancak onun resimlerini bilhassa arayıp toplayan bir iki koleksiyoner vardır. Kemal Künmat Bakırköy Mezarlığı'nda yatmaktadır. Aslında Rodin aşığı bir heykeltıraştır. Oldukça da marjinal bir insandır; sahildeki köşkvari evinde ikâmet etmiştir. Evinin bahçesindeki nü kadın heykeli o dönemlerde oldukça konuşulmuştur. Bir ara küçük bir rahatsızlık geçirir ve Akil Hastanesi'ne yatar. Çok iyi heykel yaptığı için, kendisinden hastane bahçesine büyük bir heykel yapması istenir. Heykelin bedeli konusunda anlaşılır ve Kemal Künmat, bugün Bakırköy Akil ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nin ön bahçesinde yer alan Rodin'in ünlü Düşünen Adam heykelinin bir benzerini yapar.

Eski Bakırköy Kaymakamlığı bir ara Evlendirme Dairesi olarak da kullanılmıştır. Lokantacı Konyalızadelerin evi de Bakırköy'dedir. Hassa Mimarı Balyanlar, sonradan yerine Sümerbank Bez Fabrikası tesislerinin kurulacağı nl Makriköy Basmanesi binasını yaparlar. 1930'ların sonlarında eski binalar kaldırılıp, yerine bugün de görülen yeni binalar yapılmıştır.

Türkiye Jokey Kulübü'nün kurucularından Fikret Yzatl, Bakırköy'n sosyetesinden olup, Kurtuluş Savaşı yıllarında kahramanca çarpışmış bir zabittir. Bir dönem İsmet İnönü'nün yaverliğini yapmıştır.

Bakırköy Halkevi ve Gençlik Kulübü Tiyatro Kolu'ndan yetişmiş çok sanatçı vardır. Önceden adlarını saydıgımız. Sururi kardeşlerin, Kenan Bke'nin, Münir zkul'un, Kenan Pars'ın yanı sıra Sırrı Gültekin, Bülent Oran, Toto Karaca ve ilk güzellik kraliçesi seildiğı dönemde Bakırköy'de oturmakta olan Belgin Doruk, Göksel Arsoy, Altan Erbulak, stn Asutay, Kadir Taymaz ve Halit Akatepe'nin babası Bakırköy'den yetişmiş sanatçılardır.

Meşhur Rıfat Telgezer'in cambazhanesi bugünkü Yenimahalle'de, Bakırköy Lisesi'nin arkasındaki caminin olduğı yerde kurulurdu. Yaz aylarında cambazhane Bakırköy'e geldi mi yer yerinden oynardı. Rıfat Telgezer cambazhanesini Yeşilköy, Heybeliada, ve Büyükada'da kuruyordu. Son yıllarında devletten yardım talep edip cambazhanesini milli bir sirk konumuna getirmek için çok uğraşmıştır. Ama, sonuç olumsuz çıkınca Zuhurat Baba yolu üzerinde, lunaparkın olduğı yerdeki çadırını sembolik olarak makasla kesip parçalamış ve bu işi tamamı ile bırakmıştır.

1940'lı yıllarda, günde iki kere Şişli-Sirkeci-Yedikule-Bakırköy-Florya arasında gidip gelen White markatobsler, Bakırköy'den kalktığı zaman durak yanındaki evlerden "Şoför Efendi, beş dakika bekle, geliyoruz!" sesleri duyulurdu.. Bakırköy'de toplu sünnetler yapılırdı. Meşhur berber Jirayr İstanbul Caddesi, Niyazi Bey Sokağı'nın köşesindeydi. Çocukların berberiydi; komik ve muzipti. Çocukları ağırlarken güldürürdü. ldgnde çarşıdaki bütün esnaf kepenk kapatmış, Jirayr için büyük bir cenaze töreni yapılmıştı.